

ALAIN BADIOU
NICOLAS TRUONG

A

Ş

K

A

Ö

V

G

Ü

Zellekt

6. BASKI

ÇEVİRİ: ORÇUN TÜRKAY

AŞKA ÖVGÜ

Tellekt_22

Aşka Övgü

Çeviri: Orçun Türkay

Éloge de l'amour

İlk baskı (çeviride kullanılan baskı): Flammarion, 2009

© 2009, Flammarion

© 2011, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. baskı: Can Yayınları, 2011

Tellekt'te 1. basım: 2021

6. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Ayça Sezen

Düzeltili: Melis Ofilas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak Tasarımı ve Uygulama: Bora Başkan

İç Kapak Görseli: Giulio Bonasone

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-625-7118-12-5

Tellekt

tellekt.com • bilgi@tellekt.com

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

Sertifika No: 43514

Tellekt, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin markasıdır.

twitter.com/tellekt • facebook.com/tellekt • instagram.com/tellekt

AŞKA ÖVGÜ

ALAIN BADIOU
NICOLAS TRUONG

ÇEVİRİ:
ORÇUN TÜRKAY

Tellekt

ALAIN BADIOU, 1937'de Rabat'ta doğdu. École Normale Supérieure'de Felsefe Bölümü eski başkanı ve Gilles Deleuze, Michel Foucault ve Jean-François Lyotard ile Université Paris VIII Felsefe Fakültesi'nin kurucusudur. Akademik kariyerinin yanı sıra politik kişiliğiyle de tanınan Badiou, uzun bir süre Fransız Genç Komünistler Birliği'nin önde gelen üyelerindendi. Halen L'Organisation Politique içinde siyasal mücadelesini sürdüren ve Paris'teki Uluslararası Felsefe Okulu ile École Normale Supérieure'de dersler vermeye devam eden Badiou'nun Türkçeye çevrilen eserlerinden bazıları şunlardır: *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme, Bir İdea Olarak Komünizm, Felsefe İçin Manifesto, Başka Bir Estetik: Sanatlar İçin Küçük Bir Kılavuz, Platon'un Devleti*.

NICOLAS TRUONG, 1967'de Paris'te doğdu. 1988'de yayın hayatına başlayan ve 1993 yılına kadar devam eden *Lettre* dergisini kurdu. *Le Monde de l'éducation* gazetesinde gazetecilik ve *Philosophie Magazine*'in yazışları danışmanlığını yapan Truong, aynı zamanda 2004'ten beri Avignon Festivali'nde "Théâtre des idées" (Fikirler Tiyatrosu) sorumlusudur.

ORÇUN TÜRKAY, 1976'da İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesi ve İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli yayınevlerine, kuruluşlara çevirmenlik ve editörlük yapıyor. Duras, Michaux, Bonnefoy, Lévi-Strauss, Starobinski gibi yazarlardan metinler çevirdi. Ayrıca genel kültür dizilerinde de çevirileri bulunuyor.

“Aşkı yeniden icat etmeli, besbelli.”

Arthur Rimbaud,
“Cehennemde Bir Mevsim”

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
1. TEHDİT ALTINDAKİ AŞK	13
2. FELSEFECİLERLE AŞK	19
3. SEVGİLİLERİN KURDUĞU	27
4. AŞKIN GERÇEKLİĞİ	35
5. AŞKLA SİYASET	43
6. AŞKLA SANAT	55
SONSÖZ	64

SUNUŞ

Felsefecinin, kendisini herhangi birinden farksız kılan sayısız yaşam koşulunu aklında tutması çok önemlidir. Unutsa bile, başta güldürü olmak üzere tiyatro geleneği biraz da acı biçimde anımsatır ona. Gerçekten de âşık felsefeci gibi inceden inceye tanımlanmış bir kahramanın tüm Stoacı bilgeliği, tutkulara karşı kanıtlar ileri sürerek sergilediği tüm o güvensizlik sahnede birden uçup gidiverir, çünkü göz alıcı bir kadın salona girmiş, felsefeci de sonsuza dek yıldırım çarpmışa dönmüştür.

Eskiden beri, yaşamda olsun, düşünce alanında olsun, uyarımışındır. Felsefecinin (bu sözcüğü yansız anlamda düşünmeli, doğal olarak felsefeci “kadınlar”ı da kapsar) kuşkusuz bilgili bir biliminsanı, bir şirserver olması ve siyasal konularda savaş vermesi gerektiğini, ama aynı zamanda düşüncenin aşk kaynaklı çaparızlardan asla ayrılamayacağına kabullenmek zorunda olduğunu söylemişimdir. Felsefe onunla ilgilenen kişiden bilgin, sanatçı, militan ve âşık olmasını bekler. Ben bunu felsefenin dört “koşul”u olarak adlandırıyorum.

İşte bu yüzden Nicolas Truong’un Avignon Festivali kapsamında düzenlediği “Düşünce Sahnesi” dizisi için, aşk üstüne halka açık bir konuşma yapmayı kabul ettim. İşin içine tiyatro da, kalabalık da, söyleşim de, aşk da, felsefe de karıştığından, baş döndürücü bir girişimdi. Üstelik 14 Şubat (2008) tarihinde oldu konuşma, Ordu, Ulus ve Devlet yerine adına aşk denen o kozmopolit, bulanık, eşeyli, sınırları ve toplumsal durumları hiçe sayan gücün kutlanmasına seviniyordum.

Biraz da böbürlenelim: Soruları soran Nicolas'yla, ikircil âşık felsefeci rolüne soyunan bendeniz formumuzun zirvesindeydik, başarılı geçti konuşma. Aslında söylemekten çekinmemek gerek: Gerçekten çok başarılıydık.

Flammarion Yayınları bu başarılı çalışmayı önce sesli (oturma CD'siyle), sonra yazılı olarak (kitap) insanlara ulaştırmayı düşündü. Okuyacağınız metin o gün orada söylenenlerden elden geçirilmiş halidir. Konuşmanın doğaçlamalı ritmini, açıklığını, coşkusunu korusa da, daha eksiksiz, daha derin bir hale getirilmiştir. Sanıyorum, baştan sona, gerçekten adında söylenen şeyi yansıtıyor: Kendisinden alıntı yaptığım Platon gibi, "İşe aşkla başlamayan, felsefenin ne olduğunu asla bilemez," diye düşünen bir felsefecinin ortaya attığı bir aşk övgüsüdür. Diyeceğim, burada kendisi de aslında bir felsefeci, tabii bir de âşık olan, bilgili soruşturmacı Nicolas Truong'un saldırılarına karşı koymaya çalışan âşık-felsefeci Alain Badiou'yla karşılaşacaksınız.

1

TEHDİT ALTINDAKİ AŞK

Artık ünlü olmuş *De quoi Sarkozy est-il le nom?* [Sarkozy Ne Demek?] adlı kitabınızda, şöyle diyorsunuz: “Aşkın yeniden icat edilmesi, ama aynı zamanda savunulması da gerekiyor, çünkü dört bir yandan tehdit edilmekte.” Nedir onu tehdit eden? Eskilerin görücü usulü evliliği sizce bugüne nasıl taşındı, uyarlandı? Sanırım, özellikle internetteki tanışma sitelerinden birinin yenice ortaya çıkan reklamına takılmışsınız...

Doğru, Paris baştan aşağı Meetic adlı tanışma sitesinin afişleriyle donanmıştı, sitenin adı dikkatimi çekti. O reklam kampanyasından birkaç sloganı anımsıyorum. Birinde –tiyatrodan bir alıntının değiştirilmiş haliydi– “Aşkı rastlantıya bırakmayın!” deniyordu. Bir başkasındaysa: “Aşka düşmeden âşık olunabilir!” Demek mesele düşmemekte, o ortadan kaldırılıyor, öyle değil mi? Başka bir tanesinde de, “Acı çekmeden de pekâlâ âşık olabilirsiniz!” deniyordu. Tüm bunlar da Meetic adlı tanışma sitesi sayesinde olacaktı... Üstüne üstlük, site size “aşk koçluğu” hizmeti –bu söz bence çok ilgi çekici– sunuyordu. Diyeyeceğim, sizi o deneyime hazırlayacak bir çalıştırıcınız olacak. Bu

reklam propagandasının “aşk” konusunda bir güvenlik anlayışından ileri geldiğini düşünüyorum. Bütün riskleri kapsayan bir aşk sigortası: Âşık olacaksınız, ama internette gezinip işinizi öyle iyi hesaplayacaksınız, eşinizi önceden öyle doğru seçeceksiniz ki –kesinlikle fotoğrafını göreceksiniz, ayrıntılarıyla beğenilerini, doğum tarihini, burcunu vb. bileceksiniz–, bu sayısız öğeyi bir araya getirdiğinizde, “Hah işte, onunla bu iş risksizce yürür,” diyebileceksiniz. Hem de bu bir propaganda, reklamın bu şekilde yapılması ilginç. Oysa ben aşkın ortaklaşa bir zevk olduğuna, neredeyse herkes için yaşama yoğunluk ve anlam kazandıran bir şey olduğuna inanıyorum, bence aşk bütünüyle risksiz bir düzende yaşamın zenginliği olmaktan çıkar. Bu bana biraz da bir ara Amerikan ordusunun yaptığı “sıfır ölüm”lü savaş propagandasını anımsatıyor.

Sizin öne sürdüğünüz, “sıfır ölüm”lü savaşla “sıfır risk”li aşk arasındaki benzerlik toplumbilimci Richard Sennett ve Zygmunt Bauman’a göre sermaye kapitalizmi temsilcisinin güvencesiz çalışan işçiye söylediği “Seni işe almıyorum” sözünü ilişkilerin rahat ve tüketici bir hovardalık yararına kurulup bozulduğu bir dünyada kopuk yaşayan “âşık”ın partnerine söylediği “Sana söz vermiyorum” sözü arasındaki benzerliği andırıyor.

Aslında tüm bunlar bir bakımdan aynı dünyanın ürünü. “Sıfır ölüm”lü savaş, “sıfır riskli” aşk; rastlantıya, beklenmedik olana yer yok, işte bence bu genel bir propaganda aracılığıyla aşkı tehdit eden, güvenlik tehdidi olarak adlandıracağım ilk öğe. Kaldı ki görücü usulünden de çok farklı değil. Tamam zorba anne babalar tarafından aile adına yapılmıyor, ama bu kez her türlü rastlantının, beklenmedik olayın, dolayısıyla temel risksizlik düşüncesi adına tüm varoluş şuurunun önünü kesen, önceden bir düzenleme aracılığıyla kişisel güvenlik gözetiliyor. Aşkı tehdit eden ikinci öğe de öneminin yadsınması. O güvenlik tehdidi aşkın genele yayılmış bir hazcılık türünden, bir zevk türünden başka bir şey olmadığını söylenmesine yol açıyor. Bu şekilde, aşkı oluşturan her türlü dolaysız deneyimin, her türlü doğal ve derin başkalık deneyiminin önü kesilmek isteniyor. Ama şunu da eklemek gerekir: Risk asla gerçek anlamda ortadan kalkmadığından,

Meetic'in propagandası da, aynı şekilde yayılcı ordularınki de, riskin aslında başkaları için geçerli olduğunu söylemeye dayanıyor yalnızca! Çağdaş güvenlik kurallarına göre aşka hazırlanmışsanız kendinizi, rahatınıza uymayan ötekini başınızdaki savabilirsiniz. Acı çekerse, bu onun bileceği iştir, sizi ilgilendirmez, öyle değil mi? Demek ki çağdaş yaşama ayak uyduramamış biridir. Aynı şekilde "sıfır ölüm" de Batılı askerler için geçerlidir. Attıkları bombalar onların altında yaşamak gibi bir hataya düşmüş pek çok insanı öldürüyor. Ama ölenler Afgan, Filistinli... Çağdaş insanlar değil onlar da. Güvenlikçi aşk, ana ilkesi güvenlik olan her şey gibi, iyi bir sigortası, iyi bir ordusu, iyi bir polisi, iyi bir kişisel zevk psikolojisi olan için risksizlik anlamını taşır, tüm risk karşısındaki üstüne yıkılır. Kaldırıldaki çukurlardan metro koridorlarındaki polis denetim noktalarına, her şeyin "sizin rahatınız ve güvenliğiniz için" yapıldığını söylediklerini fark etmişsinizdir. İşte karşımızda aşkın iki temel düşmanı: sigorta sözleşmesi güvenliği ve kısıtlı zevklerin rahatlığı.

O halde liberter* anlayışla liberal aşk anlayışı arasında bir bağlantı mı var?

Aslında liberalle liberterin aşkın gereksiz bir risk olduğu düşüncesine kaydıgına inanıyorum. Bence bir yandan tüketim toplumunun dinginliği içinde sürüp gidecek, önceden hazırlanmış bir tür evliliğimiz olabiliyorken, öte yandan kendimizi tutkudan bağışık tutup hoş ve zevkli cinsel düzenlemeleri yaşayabiliyoruz. Bu açıdan baktığımızda, dünyanın şu halinde, aşkın gerçekten bu çembere, bu sınırların içine hapsedildiğini düşünüyorum, bu yüzden de tehdit altında. Kanımca, felsefecinin görevlerinden biri de onu savunmaktır. Büyük olasılıkla, bu da ozan Rimbaud'nun söylediği gibi, aşkı aynı zamanda yeniden icat etmek demeye gelir. Şeylerin basitçe korunmasıyla savunma yapılamaz. Dünya gerçek anlamda yeniliklerle dolu, aşk da bu yenilenmenin içinde yerini almalı. Güvenliğe ve rahatlığa karşı riski ve serüveni yeniden icat etmeli.

* Bireyin özgürlüğünün hiçbir şekilde kısıtlanamayacağını savunan kişi. (Ç.N.)

2

FELSEFECİLERLE AŞK

“Aşkı yeniden icat etmeli” tümcesini Rimbaud’dan alıyorsunuz, aşk anlayışınızda sırtınızı birçok ozana ya da yazara dayıyorsunuz. Ama oraya gelmeden önce, belki de felsefecileri sorgulamak gerekiyor. Kaldı ki aranızdan pek azının aşkla gerçek anlamda ilgilenmesine şaşıyorsunuz, ilgilenenlerin anlayışı da çoğunlukla sizinkiyle örtüşmüyor. Bunun nedeni ne?

Felsefecilerin aşkla ilişkisi sorunu çok karmaşıktır. Aude Lancelin’le Marie Lemonnier’nin yazdığı *Les Philosophes et l’amour. Aimer, de Socrate à Simone de Beauvoir* [Filozoflar ve Aşk. Sokrates’ten Simone de Beauvoir’a Sevmek] adlı kitap bunu açıkça gösteriyor. Kitap, öğretici incelemesiyle felsefecilerin yaşamları üstüne araştırmayı asla bayağılığa, basitleştirmeye kaçmadan bir araya getirdiği için ilginç. Bu anlamda, aslında daha önce böyle bir kitap yazılmadı. Kitabın ortaya koyduğu şey, ara bakış açıları olsa da, felsefecinin aşk konusunda asıl iki uç arasında gidip geldiği. Bir yanda “aşk karşıtı” felsefe var, Arthur Schopenhauer bu akımın en ünlü temsilcisi. Schopenhauer aşk tutkusunu yaşayan kadınları asla bağışlamayacağını söylüyor, çünkü

Çevrimiçi flörtün risksiz romantizm vaat ettiği, sevginin ise çoğu zaman sadece arzu ve hedonizmin bir çeşidi olarak görüldüğü tüketimcilikle dolu bir dünyada Alain Badiou, aşkın tehdit altında olduğuna inanıyor. Rimbaud'nun ünlü "Aşk yeniden icat etmeli, besbellî" sözünü özümseyen Aşka Övgü; Kierkegaard, Platon, de Beauvoir ve Proust gibi isimlerin de eşlik ettiği, 21. yüzyıl modernliği karşısında yeni bir aşk anlatısı.

Aşk varoluşsal bir proje, sürekli gelişen bir hakikat arayışı olarak ele alan Badiou'nun "antikapitalist aşkın birleştirici gücü"ne övgüsü bizi ondan korkmamaya, başkalarını keşfetmeye ve kendimize olan saplantımızdan uzaklaşmaya sevk eden muhteşem bir girişim.

"Bu dünyayı doğrudan, ötekiyle birlikte olmanın bana kazandırdığı mutluluğun kaynağı olarak görüyorum ben. "Seni seviyorum" sözü şuna dönüşür: Senin benim yaşamım için oluşturduğun kaynak bu dünyada var. Bu kaynağın sularında, sevincimizi, öncelikle seninkini görüyorum. Mallarmé'nin şu şiirindeki gibi görüyorum onu:

Döndün dalga içinde
Çıplak sevincine"

Kapak Görseli: Utku Önal

Felsefe

Tellekt

www.tellekt.com

ISBN 978-825-7118-12-5

9 786257 118125